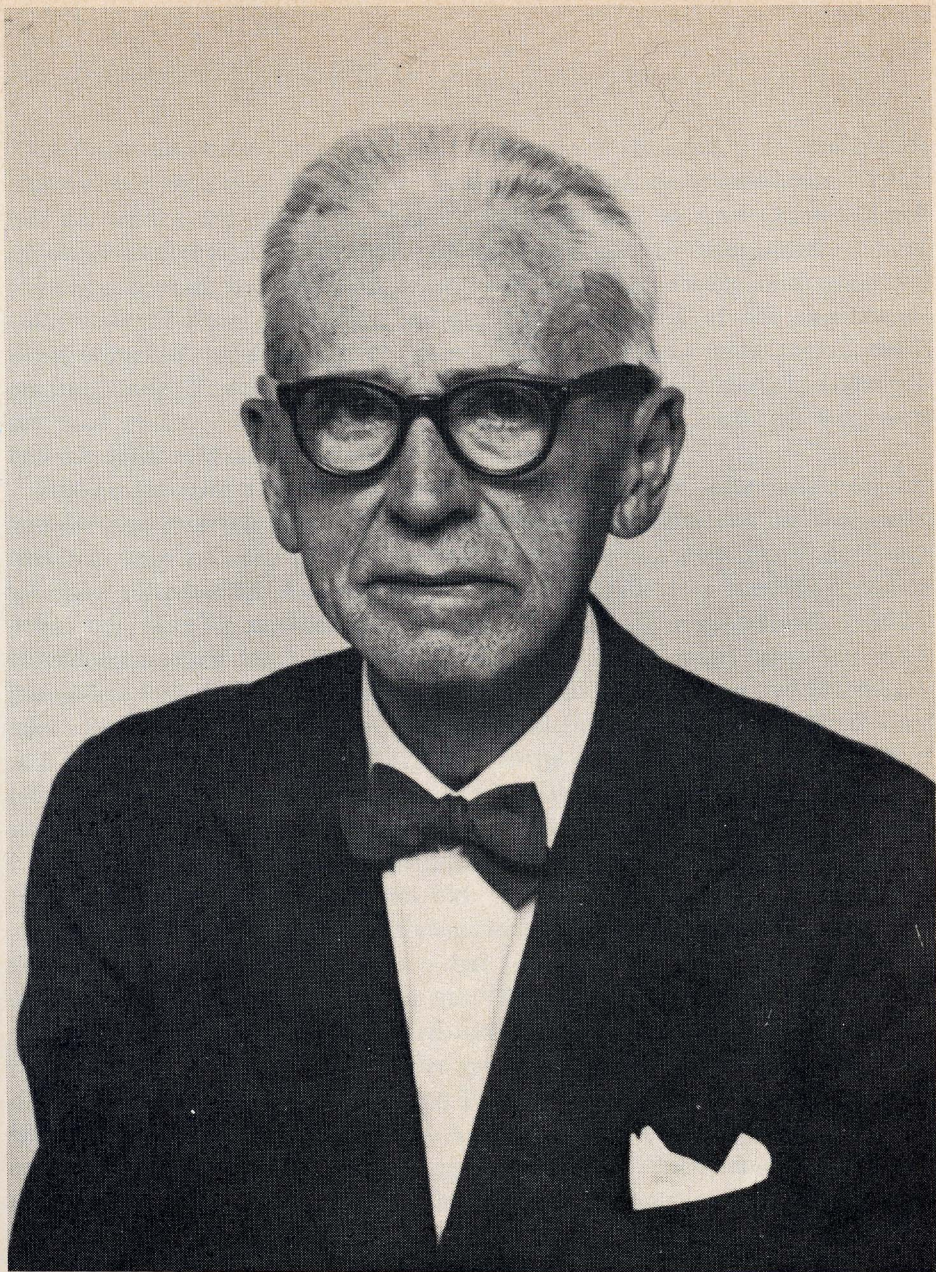

AXEL OLSEN

30. november 1887–2. juni 1973

AXEL OLSEN

30. november 1887 – 2. juni 1973

Axel Peder Olivarius Olsen var født i Nøbbølle på Lolland, blev student fra latinskolen i Nykøbing F i 1906 og bestod medicinsk embedseksamen i 1915. Når studietiden trak noget ud, hang det sammen med, at Axel Olsen ved sidste eksamination til 2. del B, januar 1914, blev rejiceret i faget intern medicin, hovedsagelig fordi han til en rekonvalescent foreslog en recept på arsenik med enkeltdosis på flere gram. Han lod sig dog ikke gå på af den dagældende noget urimelige studieordning, der betød, at han ikke alene måtte tage 2. del B om, men tillige 2. del A, der var bestået et år forud. Han afsluttede uddannelsen med et laud. Fra studietiden var det vel i øvrigt årene på Regensen, han mindedes med størst glæde.

Studiets primære mål for Axel Olsen var almen praksis. Efter nogle års ansættelse som reservelæge ved forskellige afdelinger nedsatte han sig som praktiserende læge i Gislev på Fyn. Arbejdet i praksis må dog ikke i det lange løb have tilfredsstillet Axel Olsen. I 1921 påbegyndte han speciallægeuddannelse, der førte til anerkendelse i obstetrik 1924 og i gynækologi i 1928. Hoveduddannelsen fandt sted som kandidat og anden reservelæge ved Rigs-hospitalets fødeafdelinger. Herefter var han i 3 år reservekirurg ved Statshospitalet i Sønderborg, hvorfra han i 1928 kom til Fødselsanstalten i Jylland, først som anden reservelæge og fra 1929 som første reservelæge. I 1934 blev Axel Olsen udnævnt til overlæge, udpeget af et sagkyndigt udvalg blandt tre ansøgere. I de sidste to år af sit virke (fra 1953 til 1955) var Axel Olsen professor i obstetrik og gynækologi ved Aarhus Universitet, en gerning han havde set frem til og forberedt sig på med stor flid.

Axel Olsens vigtigste videnskabelige indsats er disputatsen: Einige Untersuchungen über die Nierenfunktion bei Eklampsie und bei den damit verwandten Schwangerschaftserkrankungen (København, 1932). De til grund liggende undersøgelser blev udført med forbilledlig grundighed. Arbejdet blev til i hospitalets kælderlaboratorium. Det var en udpræget enkeltmands præstation uden hjælp af laborant eller sekretær. Forfatteren renholdt selv såvel glas som laboratorium. Af andre emner, som Axel Olsen har beskæftiget sig med, kan nævnes behandlingen af vaginisme og anvendelse af Wichmann's dilatator til brug for påskyndelse af udvidningen af livmoderhalsen under fødselen. Desuden har han skrevet om graviditet hos meget unge kvinder og om hypogalacti med specielt henblik på dokumentation af, at væsketilførsel er uden betydning for denne tilstand.

I adskillige år virkede Axel Olsen som en fortræffelig lærer for en lang række hold af ganske unge læger, der aflagde obligatorisk tjeneste i obstetrik, den såkaldte klinicitstjeneste af een måneds varighed. Han lagde megen vægt på, at vordende praktiserende læger fik så solid en uddannelse inden for faget som muligt.

Axel Olsens gerning som overlæge ved en obstetricisk afdeling var præget af konservatisme, hvilket var i fuld overensstemmelse med den holdning, der

var fremherskende inden for faget blandt hans samtidige. I en lang årrække var vaginalesploration, blodtransfusion, kejsersnit og for så vidt også tangforløsning ret sjældne foreteelser. Som et meget vidtgående princip tilstræbte Axel Olsen, at fødselen skulle forløbe ved egen kraft og ad naturlig vej. Yngre obstetrikere vil have meget svært ved at godtage og forstå, at en sådan holdning ikke repræsenterede et ultrakonservativt grundsynspunkt. Imidlertid var Axel Olsen ligesom hans samtidige indstillet på, at obstetrikens kvalitet skulle måles ved hjælp af mødremortalitet. Først i hans sidste år erkendte han som alle andre i specialet, at børnedødeligheden og helbredstilstanden hos den nyfødte nu var blevet de afgørende kriterier. Axel Olsen var – helt naturligt – chefen for afdelingen, den, der skulle træffe, og som traf alle de store og desuden mange af de små afgørelser. Dette må ses i nøje sammenhæng med, at de slette fremtidsudsigter for yngre læger indenfor specialet medførte, at langt de fleste af hans første reservelæger var meget unge og lidet erfarne, samtidig med at assistenterne af samme grund skiftede hastigt. Axel Olsen mødte således ikke den kvalificerede og ofte meget frimodige kritik, som yngre læger i dag fremfører til gavn for en afdelings udvikling og modernisering.

Som landets øvrige obstetrikere nærmede Axel Olsen kun en begrænset interesse for kvindesygdomme og for operativ gynækologi. Set på baggrund af de obstetriske kollegers indstilling til gænekologien kan det næppe bebrejdes Axel Olsen, at han ikke accepterede det tilbud, som hans kirurgiske kollega ved Aarhus Kommunehospital gav ham for næsten 35 år siden om at overtage en større del af de kommunale gynækologiske patienter.

Sygdom medførte, at Axel Olsens virke som professor blev meget kort. Han underviste studenterne i to år og eksaminerede ved embedseksamen i eet år. Desuden var han fakultetets officielle opponenter ved en enkelt disputats.

Af væsen var Axel Olsen stilfærdig, vel afbalanceret og i besiddelse af megen bunden varme. Gennem den enkle måde, han udtrykte sig på, kunne han virke stærkt på sine omgivelser, og man huskede ofte længe efter, hvad han havde sagt i forskellige situationer. Hans betydelige klassiske dannelse ytrede sig gennem mange citater, hvortil kom, at han med humor vidste at berette om mangfoldige erfaringer fra praksis og fra de år, hvor han fik sin uddannelse. Gennem årene holdt han sin interesse for græsk ved lige. Da han havde rettet sig efter sin sygdom, der førte til, at han trak sig tilbage, påbegyndte han studiet ved det teologiske fakultet, hvor han bestod eksamen i hebraicum med særdeles godt resultat. Derpå fortsatte han med studiet af arabisk, som han dog måtte opgive, fordi synet svigtede overfor dette skriftsprogs fine detaljer, men så begyndte han at lære sig spansk i stedet. Hans store musikalitet og interesse for kammermusik medførte, at han i 1941 blev medstifter af og formand for Kammermusikforeningen i Aarhus. Det var derfor strengt for Axel Olsen, da svigtende hørelse fratog ham glæden ved musik. Den modgang, han mødte i livet, tog han altid på en måde, der aftvang dyb respekt. Da både hans hukommelse og åndsevner i det sidste år var langt bedre konserveret end syn og hørelse, må døden, som han vidste nærmede sig, sikkert have forekommet ham som en befrielse.